

5. Методика аналізу ризиків з метою протидії нелегальній міграції: затв. наказом МВС, МЗС, Мін. соц. політики, МОН, Служби зовн. Розвідки, СБУ від 29.04.2015 № 494/132/467/497/141/281. Офіційний вісник України. – 2015. – № 40. – Ст. 352.

6. Олефір В.І. Державна міграційна політика України (організаційно-правовий аспект): дис. докт. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2005. – 497 с.

7. Проект Концепції Міграційного кодексу України <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/konsultacij-z-gromadskisty/gromadske-obgovorennya/proekt-konczepczij-proektu-migracijnogo-kodeksu-ukrajni.html>

S. G. Kuzmenko

**PROBLEM OF REAL INTERACTION AND COORDINATION OF ACTION
LAW-ENFORCEMENT BODIES OF ALL MIGRATION LEVELS THE SERVICE OF
UKRAINE AS AN ILLICIAL COUNTER
MIGRATION**

The article analyzes the problem of interaction and coordination of law enforcement agencies of all levels with the Migration Service of Ukraine in countering non-Russian migration. Considered the consequences of non-global migration. Dedicated to the problems of the non-universal migration of other sources of pollution, it is determined that the relative importance of the release of the product in the direction of transit and the implementation of the harmonization of the procedures for the production of wines, detection and investigation of violations of the current legislation on migration, customs and customs regulations, the prohibition of illegal immigration, smuggling and non-violent. The supply of cherry corrugated tubes and other injectors.

In addition, it has been proved that the organization and coordination of work in the direction of non-migratory migration is the exchange of information between the contact units. There is also a different view on solving this problem. Its essence lies in the fact that since this activity requires the use of quite different functions, to concentrate all work on combating non-Russian migration in one hand will not succeed at all. Therefore, the main task is not to combine these functions, but in the development of legal, material and existential and human resources of agencies that are involved in various assays of this problem. And, of course, in a clear, coordinated coordination of efforts.

Key words: *coordination, law enforcement agencies, migration service of Ukraine, counteraction, non-migration, migration policy, smuggling, border.*

Стаття надійшла до редакції 02.11.2018 р.

УДК 343.9

М. Л. Шелухін

**КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ**

У статті проаналізовано внутрішнє наповнення понять кримінологічна та криміналістична характеристика з точки зору предмету, об'єктів дослідження, закономірностей та практичних цілей наук кримінологія і криміналістика. Надано авторське поняття «кримінологічна характеристика». Зроблено висновок, що елементи кримінологічної характеристики злочинності у сфері економічної діяльності залежать від цілей розробки характеристики, тобто від спрямованості її практичного застосування.

Ключові слова: кримінологічна характеристика, криміналістична характеристика, злочинність у сфері економічної діяльності, поняття та визначення кримінологічної характеристики, елементи кримінологічної характеристики.

Постановка проблеми. Економічна злочинність – це соціально-економічне деструктивне для економіки держави явище, яке проявляється у вчиненні особами навмисних корисливих злочинів у сфері легальної і нелегальної господарської діяльності, основним безпосереднім об'єктом яких є відносини власності, відносини у сфері виробництва, обміну, розподілу і споживання товарів і послуг, а також встановлений порядок переміщення відповідних предметів через митний кордон держави з метою отримання доходу.

За результатами опитування респондентів у світі в рамках Всесвітнього дослідження економічних злочинів та шахрайства 2018 року було визначено топ 5 видів економічних злочинів в 2018 році: хабарництво та корупція, незаконне привласнення майна, шахрайство у сфері закупівель, шахрайство у сфері управління персоналом, кіберзлочини [1].

Завдання протидії економічній злочинності відповідно до українського законодавства та наданих компетенцій виконують співробітники відповідних підрозділів Генеральної прокуратури України (ГПУ), Служби безпеки України (СБУ), Міністерства внутрішніх справ України (МВС), Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та податкової міліції Державної фіскальної служби (ПМ ДФС). І дійсно - співробітники цих правоохоронних органів попереджують, виявляють та проводять досудове розслідування злочинів, які зібрані в окремий розділ 7 Кримінального кодексу України «Злочини у сфері господарської діяльності», які досить часто називають «економічними злочинами». Іншими словами, саме ці норми кримінального законодавства України, зібрані в окремий розділ, охороняють вітчизняну економіку [1].

Станом на 1.01.2018 року до цього розділу входить 34 злочини, нормами яких охороняються суспільні відносини, що виникають під час здійснення господарської діяльності, та за порушення яких законодавством України передбачено кримінальну відповідальність [2].

Відповідно до відомостей державної статистичної звітності 1 СЛ, яку веде Генеральна прокуратура України, у 2016 році переліченими вище правоохоронними органами розслідувалось 9735 кримінальних проваджень, внесених до ЄРДР за вчинення злочинів вказаної категорії, а в 2017 році – 8740, що майже на 1 тис. кримінальних проваджень менше [1].

Рівень тіньової економіки в Україні стабільно росте, складаючи на сьогодні, за різними джерелами, вже близько 55-60%. Одночасно, зі значним зниженням рівня економіки, зростає загальнокримінальної злочинність, а злочинність по лінії економіки переходить до складу латентних. Тому, слідчими усіх правоохоронних органів в 2017 році закінчено та з обвинувальними актами направлено до суду тільки 1833 кримінальні провадження вказаної категорії, або лише 23% від загальної кількості [1].

Рівень хабарництва та корупції в українських організаціях виріс із 56% у 2016 році до 73% у 2018 році. У світі, за даними PwC, лише 25% респондентів відповіли, що їхні організації стикалися з випадками хабарництва та корупції, що майже втричі менше порівняно з українськими організаціями. Також, за результатами дослідження кожний третій український респондент (33%) зазначив, що його організація отримувала пропозицію дати хабаря протягом останніх двох років. Викликає занепокоєння той факт, що 23% українських респондентів очікують, що хабарництво та корупція, з поміж

інших видів економічних злочинів та / або шахрайства, буде найбільш суттєвим для їхніх організацій з точки зору фінансових збитків або інших наслідків у наступні два роки [3].

Українські організації відзначають, що від економічних злочинів та шахрайства найбільше постраждали їхня репутація/бренд (50%), відносини з бізнес-партнерами (42%) та взаємодія з регуляторами (38%) [3].

Виклад основного матеріалу. Кримінальне законодавство України не містить поняття «економічні злочини» або «злочини у сфері економіки», але в теорії кримінального права і кримінології проводяться наукові дослідження, пов'язані з розробкою такого поняття, виділенням більшої групи злочинів, які можуть посягати на основні інститути і сфери всього економічного механізму [2].

Але, багато вчених у всьому світі присвятило чимало наукових праць вивченню причин та умов, що сприяють вчиненню економічних злочинів, виявленню заходів щодо їх припинення.

Наймасштабніші кримінологічні дослідження економічної злочинності здійснили Ньюмен, Маннхейм, Едельхертц, Клиnard, Кайзер, Тидеман, Шнайдер та інші. Засновник теорії економічної злочинності американський кримінолог Е. Сатерленд у 1939 р. ввів поняття «білокомірцева» злочинність, яке стосувалося незаконної діяльності корпорацій, передусім їх менеджерів [4].

Серед зарубіжних учених також слід згадати головного директора ради з попередження злочинності при Департаменті юстиції Швеції Бу Свенсона, котрий аналізував явище, яке називав вже не білокомірцевою, а економічною злочинністю, і вказував, що до її складу необхідно відносити, перш за все, злочини, «які мають як прямий мотив економічну вигоду» [5, с. 100].

Окремим науковим і прикладним проблемам попередження злочинності в економіці України останнім часом приділяється значна увага. Вони розглядаються в дисертаційних дослідженнях, монографіях, відповідних розділах підручників і навчальних посібників, наукових статтях.

Значний внесок у дослідження цієї злочинності зробили О.М. Бандурка, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.В. Голіна, І.М. Даньшин, В.С. Зеленецький, О.М. Костенко, О.М. Литвак, Г.А. Матусовський, М.І. Мельник, Г.К. Мішин, В.О. Навроцький, В.В. Сташис, В.Я. Тацій, І.К. Туркевич, В.Ю. Шепітько та ін. Але, на жаль, на сьогодні не достатньо досліджено у науковому плані низку ключових проблем економічної злочинності. Це стосується, і у тому числі, елементів кримінологічної характеристики злочинності у сфері економічної діяльності.

Криміналістична характеристика злочинів як наукова категорія набуває все більшого значення. Сформувавшись на основі узагальнення практики, логіки розвитку теорії, кримінологічна характеристика злочинів перетворилася в одну з фундаментальних наукових теорій та виступає засібом вирішення практичних завдань розслідування злочину. Проблема кримінологічної характеристики розвивається і в методиці розслідування економічних злочинів.

У зв'язку з тим, метою цієї статті є уточнення поняття та елементів кримінологічної характеристики злочинності у сфері економічної діяльності.

На наш погляд найбільш доцільно буде розглянути кримінологічну характеристику злочинності у сфері економічної діяльності в порівнянні з криміналістичною характеристикою.

Складові кримінологічної характеристики будь-яких видів злочинів впливають з поняття кримінології як науки. Аналогічно складові криміналістичної характеристики видів злочинів впливають з поняття криміналістики як науки.

Маючи на увазі, що:

криміналістика (прикладна наука) - досліджує закономірності приготування, скоєння та розкриття злочинів, виникнення і існування його слідів, збирання, дослідження, оцінки і використання доказів, а також розробляє систему спеціальних прийомів, методів і засобів що застосовуються у ході попереднього розслідування для попередження, розкриття та розслідування злочинів, а також при розгляді питання її кримінальних справ в судах, а

кримінологія (соціологічна наука) - досліджує природу, сутність, закономірності виникнення, суспільного прояву та запобігання злочинності та вивчає правопорушення (злочини), особу злочинця, причини і умови злочинності, шляхи і засоби її запобігання. Вона має завданням наукову розробку питань запобігання та протидії злочинності, зменшення її негативного та руйнівного впливу,

спробуємо виділити і порівняти основні складові криміналістики та кримінології, які визначають елементне співвідношення відповідних характеристик. Для наочності зведемо отримані дані в таблицю 1.

Табл. 1

	криміналістика	кримінологія
предмет	сукупність об'єктивних закономірностей, що включають закономірності виникнення інформації про злочин і його учасників, а також збирання, дослідження, оцінки і використання доказів	об'єктивні закономірності дійсності, які зумовлюють виникнення, стан, тенденції розвитку та зміни злочинності, особистості злочинців, причини та умови злочинності, попередження злочинності
об'єкт	- злочинна діяльність і все, що пов'язано з підготовкою здійснення, реалізацією та приховуванням злочину; - криміналістична діяльність	суспільні відносини, які пов'язані зі злочинністю та вирішенням завдань її подолання
досліджує закономірності	приготування, скоєння та розкриття злочинів, виникнення і існування їх слідів, збирання, дослідження, оцінки і використання доказів	злочинності в цілому причини і умови окремих злочинів, особи злочинів, причини і умови злочинності, шляхи і засоби її запобігання
практична ціль	повне та своєчасне техніко-криміналістичне забезпечення і супровід розкриття та розслідування злочинів	вироблення наукових і практичних рекомендацій, положень та висновків щодо підвищення ефективності боротьби зі злочинністю

Криміналістична характеристика злочинів може бути представлена як система узагальнених даних про певні однорідні типові ознаки суб'єкта цих діянь, мотивації його злочинної поведінки, предмет посягання, обстановку, злочинні наслідки, які мають значення для виявлення і розкриття злочинів криміналістичними засобами, прийомами і методами.

Криміналістична характеристика економічних злочинів в основному розробляється стосовно до певних груп, видів, різновидів таких діянь на основі виділення їх складових елементів, особливостей і ознак (слідів), закономірних зв'язків між ними, характерних для певного регіону, періоду, соціально-економічної ситуації, криміногенної обстановки. В цьому і полягає основне призначення криміналістичної характеристики злочинів.

Головним в з'ясуванні сутності криміналістичної характеристики в тому числі економічних злочинів є те, що в ній відбиваються особливості певної класифікаційної безлічі злочинів, що мають значення для їх розкриття. Такі особливості називають «криміналістично значущими» як комплекси типових змін у вигляді ознак (слідів в широкому сенсі), характерних для певних множин злочинів.

Для розробки наукових рекомендацій щодо виявлення та розкриття злочинів, всебічного, повного та об'єктивного дослідження пов'язаних з ними обставин необхідно не тільки узагальнення оперативно-розшукового і слідчого досвіду, практики судового розгляду (слідчо-судової практики), але і більш глибоке комплексне дослідження самих злочинів певного виду, фактологічних та статистичних даних про них. З цією метою з середини 60-х років в процесі наукових кримінологічних і криміналістичних досліджень злочинності, окремих видів злочинів почали активно застосовуватися соціологічні методи. Поряд з вивченням кримінальних справ за спеціально розробленими програмами вченими-кримінологами, криміналістами, процесуалістами, психологами проводилися опитування суб'єктів кримінального процесу, а також осіб, засуджених за вчинення злочинів. Ці дослідження закономірно привели до необхідності розробки галузевих видів юридичних характеристик відповідних видів злочинів.

Сутність криміналістичної характеристики розглядається і як система, що містить дані про закономірні зв'язки складових її елементів, встановлених на основі узагальнення матеріалів кримінальних справ, безпосереднього вивчення слідчої практики.

Криміналістична характеристика, в свою чергу, виступає основою для побудови систем типових версій, які використовуються у вирішенні конкретних слідчих завдань, висування робочих версій. На цій основі робляться спроби розробити системи визначення параметрів особи, яка вчинила злочин, з урахуванням аналізу типових слідів, особливостей обставин, характерних для аналогічних випадків.

Криміналістична характеристика займає вихідне положення в структурі методики розслідування того чи іншого виду злочину як джерело інформації про таких діяннях, необхідної для побудови програм розслідування.

Для з'ясування сутності криміналістичної характеристики злочинів необхідно розглянути питання про її класифікацію. У криміналістичній літературі воно висвітлюється під різними кутами зору. Більшість авторів виділяють криміналістичну характеристику групи і виду злочинів. Однак не всі криміналісти поділяють думку про необхідність загальної (для всіх злочинів) криміналістичної характеристики і характеристики конкретного злочину. При зазначених відмінностях в підходах до цієї проблеми склалася основа класифікації видів криміналістичної характеристики

злочинів за рівнем, широтою охоплення розкритих ними явищ, яка виглядає наступним чином: криміналістична характеристика конкретного злочину; криміналістична характеристика групи, виду, різновиду злочинів; криміналістична характеристика класу злочинів; загальна криміналістична характеристика злочинів [6-8].

Таким чином, в широкому, загальнотеоретичному плані можна говорити про криміналістичну характеристику злочинів як про систему, що містить сукупності «криміналістично значущих» ознак. Такий висновок будується на аналізі вже відомих, розроблених криміналістичних характеристик злочинів окремих груп і видів, їх науковому узагальненні, що становить основу розвитку загального вчення про криміналістичну характеристику злочинів [6-8].

Що стосується економічних злочинів практична значущість криміналістичної характеристики розкривається в її рекомендаціях щодо встановлення і застосування «криміналістично значущих» комплексів ознак злочинів різного ступеня спільності. Види криміналістичних характеристик повинні будуватися відповідно до класифікації економічних злочинів стосовно: до класу злочинів - економічних - найбільш широкій їх спільності; групам злочинів, наприклад корисливим злочинам проти власності та ін.; видам злочинів, наприклад посадових розкрадань (розкрадання шляхом привласнення, розтрати або зловживання службовим становищем) та ін.; різновидам злочинів, наприклад розкраданням на підприємствах м'ясної виробництва і ін., а в ряді випадків також з конкретизацією різновидів злочинів, наприклад по виду продукції, що випускається, технології (ковбасної, консервної і т.д.) [6-8].

Таким чином, конкретизація криміналістичної характеристики відбувається за рахунок виділення певних компонентів (наприклад, механізму злочину, прийомів злочинних способів, обставин і умов вчинення злочину та ін.), що мають в ряді випадків вирішальне значення для розслідування злочину. При цьому деякі елементи криміналістичної характеристики можуть містити компоненти, що відносяться до інших юридичних характеристик, наприклад елемент «особистість злочинця» може містити компоненти, які пов'язані з психологічними факторами і впливають на формування і здійснення злочинних цілей. Виходячи з цього криміналістична характеристика злочинів може розглядатися як система, що складається з елементів, які включають в себе окремі підсистеми компонентів.

Як пише А.Ф. Лубін, до теперішнього часу склалися два основних підходи до побудови криміналістичної характеристики злочинів у сфері економіки [9, с. 45]. Один з них пов'язаний з описом деяких елементів і називається елементним, інший - з описом фаз злочинної діяльності і називається фазовим.

Очевидно, що «фазовий» підхід до структури криміналістичної характеристики злочинів представлений у вигляді чотирьох фаз (етапів, стадій) злочинної діяльності: перша включає в себе кримінальний збір та оцінку даних про можливості і передбачуваних вигоди скоєння злочину, друга охоплює безпосередню підготовку до реалізації злочинного задуму, третя полягає в його здійсненні і четверта - в розвитку злочинної діяльності.

Криміналістична характеристика як накопичувач і джерело відомостей про певні види злочинів виконує інформаційну функцію, являє собою єдину інформаційну систему.

У таблиці 2 відобразимо структурні елементи кримінологічної характеристики злочинності, в тому числі і в сфері економічної діяльності.

Табл. 2

Елементи

об'єктивні	місце, час, предмет, технологія, документообіг, кон'юнктура, рівень протистояння служби боротьби з економічними злочинами
суб'єктивні	статус, мотив, цільова установка, операціональна установка, злочинні зв'язки, рольові функції, властивості характеру, схильності
комплексні	засоби, процедури, особи, документи, речові докази

Переходячи до поняття кримінологічної характеристики злочинності в сфері економічної діяльності та її елементів необхідно відзначити, що цей вид характеристики є вихідним етапом для оптимізації процесу розробки та реалізації заходів запобігання злочинам. Якщо розглядати попередження злочинів як цілісну систему, то однією її складовою частиною є кримінологічна характеристика, а інший - розробка і реалізація профілактичних заходів.

У таблиці 3 схематично наведено традиційний погляд на елементи кримінологічної характеристики (з точки зору представників східної школи кримінології) в цілому[10]*.

Табл. 3

За характером проявів і своєю сутністю елементи кримінологічної характеристики

* Відмінності в теоретичних і практичних кримінологічних дослідженнях в східній і західній школах визначаються домінуючими в цих країнах кримінологічними теоріями злочинності: в країнах східної школи - класична і позитивістська; в країнах західної школи - соціологічні теорії. Незалежно від країн кримінологічних шкіл найважливішою складовою кримінології є право. Залежно від кримінологічних шкіл на правову складову в наповненні кримінології в східній школі припадає близько 2/3, а що залишилися 1/3 припадають на соціологічну, політологічну, психологічну, медичну, математичну і інші складові, а в західній школі навпаки.

поділяються на суб'єктивні, об'єктивні, а також комплексні, що з'єднують ознаки перших двох категорій:

- суб'єктивні: властивості особистості злочинця; мотив і мета злочину; властивості особистості потерпілого;
- об'єктивні: статистика злочинів; відомості про соціальні умови (обстановці) злочину (суспільно-політична; геополітична; соціально-економічна; час; географія і т. п.);
- комплексні: причини злочинів; наслідки злочинів; механізм злочину; обставини, що сприяють злочинам.

Разом з тим, при аналізі елементів кримінологічної характеристики необхідно відзначити, що до найбільш найважливішим наповненням суб'єктивної, об'єктивної і комплексної її частин відноситься соціологічне наповнення. А саме: всі елементи кримінологічної характеристики розкривається однозначно тільки через суспільні дослідження – соціологічні, соціально-психологічні, медичні, економічні тощо.

Беручи до уваги соціологічним складову кримінологічної характеристики необхідно відзначити, що сукупність елементів зазначених у вищенаведеній таблиці №3 не відображають в повному обсязі саму характеристику, а дають розуміння тільки її юридичної частини.

У зв'язку з множинністю досліджуваних кримінологічних параметрів вчені-юристи східної школи кримінології практично не намагаються дати загальне визначення кримінологічної характеристики, а визначення, що наведені в науковій літературі носять загальний характер. Наприклад:

- кримінологічна характеристика - опис властивостей, закономірностей, факторів і наслідків злочинності (окремого її роду або виду), а також властивостей особистості злочинця (окремого її типу) [11];

- кримінологічна характеристика як сукупність ознак злочинних діянь, значення яких необхідно для здійснення ефективної боротьби з ними, - найважливіший інструмент визначення провідних напрямків активізації діяльності по профілактиці злочинів[12];

- конкретний зміст кримінологічної характеристики полягає у виявленні всіх ознак, що становлять у своїй сукупності і взаємозв'язку її структуру. Тут можна виділити три основні блоки: кримінологічних значимі ознаки злочину; дані, що розкривають кримінологічну ситуацію вчинення злочину таких типів; ознаки, що визначають специфіку діяльності з попередження злочинів[13].

Разом з тим достатнього поширення отримали кримінологічні характеристики окремих видів злочинів: насильницьких; політичних, на релігійному ґрунті тощо.

Визначення кримінологічної характеристики необхідно формулювати беручи до уваги предмет кримінології як соціологічної науки. Тому, на наш погляд, кримінологічна характеристика, в загальному плані, це комплексний опис соціологічних, психологічних, медичних, кримінальних, географічних та інших факторів, які характеризують природу, сутність, закономірності виникнення, суспільного прояву та запобігання злочинності; правопорушення (злочинну), особу злочинця, причини і умови злочинності, шляхи і засоби її запобігання.

Ще раз необхідно зазначити, що масив досліджуваної кримінологічної інформації містить дані, які вивчаються точними (математика, інформатика), гуманітарно-суспільними (історія, культурологія, педагогіка, політологія, психологія, соціологія, право, етнографія, економіка, теологія) та медичними науками (мікробіологія, генетика, психіатрія, психофізіологія, наркологія, медико-соціальна експертиза та реабілітація, патологічна анатомія і фізіологія, токсикологія, судова медицина, фармакологія).

Конкретизація кримінологічної характеристики відбувається за рахунок виділення певних компонентів. Наприклад: групи злочинів об'єднаних родовими ознаками (злочинність неповнолітніх, рецидивна злочинність, економічна злочинність, насильницькі злочини, загальнокримінальна корислива злочинність, організована злочинність тощо); особистості злочинців в залежності від їх особистісних якостей і соціального статусу (освіта, культура, вік, сімейний стан тощо); злочинність взагалі в певному регіоні; запобігання злочинності залежно від шляхів і засобів (підвищення рівня життя, здійснення різних соціальних програм, посилення поліцейських функцій тощо) і т.д.

Як зазначалося вище, конкретизація кримінологічної характеристики відбувається за рахунок виділення певних компонентів, в тому числі це стосується також і до кримінологічної характеристики злочинності у сфері економічної діяльності.

Стосовно до кримінологічної характеристики злочинності у сфері економічної діяльності до виділених певних компонентів на наш погляд необхідно віднести такі, які саме мають відношення до злочинності в сфері економіки взагалі і конкретних злочинів зокрема.

Так як будь-яка кримінологічна характеристика, в тому числі і економічної злочинності, має прикладний характер, то досліджувані параметри (елементи) залежать від цілей розробки характеристики, тобто від спрямованості застосування (організація поліцейської діяльності по розкриттю злочинів, розробка соціальних програм, профілактика злочинності тощо) характеристики.

Кримінологічна характеристика як накопичувач і джерело відомостей про певні види злочинної діяльності виконує інформаційну функцію, являє собою єдину інформаційну систему. Отримання і використання такої інформації можливі шляхом вилучення і аналізу відомостей, що відносяться до окремих елементів кримінологічної характеристики які характеризують природу, сутність, закономірності виникнення, суспільного прояву та запобігання злочинності; правопорушення (злочинну), особу злочинця, причини і умови злочинності, шляхи і засоби її запобігання. У цьому сенсі всі елементи системи теоретично рівнозначні, і ділити їх на основні та другорядні недоцільно.

Всі елементи кримінологічної характеристики є взаємопов'язаними між собою, причому зв'язок обумовлено особливостями причинно-наслідкового процесу. Структура зв'язків елементів криміналістичної характеристики економічних злочинів відображає її динамічний, «фазовий» характер.

Кримінологічна характеристика злочинності у сфері економічної діяльності може використовуватися під час запобігання злочинам у сфері економіки та включає в себе узгоджену систему заходів політичного, економічного, соціального, організаційно-правового характеру, спрямованих на усунення передумов цих протиправних дій. Їх реалізація сприяє економічному розвитку, підвищенню добробуту населення, а відтак і загальному соціальному прогресу.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що поняття кримінологічна характеристика (в загальному плані) можна викласти як - комплексний опис соціологічних, психологічних, медичних, кримінальних, географічних та інших факторів, які характеризують природу, сутність, закономірності виникнення, суспільного прояву та запобігання злочинності; правопорушення (злочинну), особу злочинця, причини і умови злочинності, шляхи і засоби її запобігання.

Кримінологічна характеристика злочинності у сфері економічної діяльності мистить в себе певні елементи, притаманні природі, сутності, закономірностям виникнення, суспільного прояву та запобігання економічної злочинності;

правопорушенням (злочинам), особі злочинця, причинам і умовам економічної злочинності, шляхам і засобам її запобігання.

Параметри (елементи) кримінологічної характеристики злочинності у сфері економічної діяльності залежать від цілей розробки характеристики, тобто від спрямованості її застосування (організація поліцейської діяльності по розкриттю злочинів, розробка соціальних програм, профілактика злочинності тощо).

Список використаної літератури

1. Статистичні дані Генеральної прокуратури України ; Staty`sty`chni dani General`noyi prokuratury` Ukrayiny`
2. Кримінальний кодекс України. Прийнято Законом України від 5 квітня 2001 року № 2341 // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26, ст.131 ; Kry`minal`ny`j kodeks Ukrayiny`. Pry`jnyato Zakonom Ukrayiny` vid 5 kvitnya 2001 roku # 2341 // Vidomosti Verhovnoyi Rady` Ukrayiny`, 2001, # 25-26, st.131
3. PwC Україна. Офіційний сайт. Режим доступа: <https://www.pwc.com/ua/ru/about.html> ; PwC Ukraina. Ofitsialniy sayt. Rezhim dostupa: <https://www.pwc.com/ua/ru/about.html>
4. Sutherland E.H. White-Collar Criminality / E.H. Sutherland // American Sociological Review. 1940. № 5. P. 1–11.
5. Свенссон Б. Экономическая преступность / Б. Свенссон; [пер. со швед.]. М.: Прогресс, 1987. 160 с. ; Svcnccon B. Eкономичеcкаya pреступност / B. Svcnccon; [per. со shved.]. M.: Ppогресс, 1987. 160 s.
6. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: [у 3 кн.] / А.П. Закалюк. К.: Видавничий дім Ін Юре, 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с. ; Zakalyuk A.P. Курс suchасноyi укpайinc`koyi kry`minologiyi: [u 3 kn.] / A.P. Zakalyuk. K.: Vy`davny`chy`j dim In Yupe, 2007. Kn. 1: Teopety`chni zasady` ta ictopiya укpайinc`koyi kry`minologichnoyi nauky`. 424 s.
7. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: [у 3 кн.] / А.П. Закалюк. К.: Видавн. дім Ін Юре, 2007. Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. 712 с. ; Zakalyuk A.P. Курс suchасноyi укpайinc`koyi kry`minologiyi: [u 3 kn.] / A.P. Zakalyuk. K.: Vy`davn. dim In Yupe, 2007. Kn. 2: Kry`minologichna xapakery`cty`ka ta zapobigannya vchy`nennyu okpemy`x vy`div zlochy`niv. 712 s.
8. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: [у 3 кн.] / А.П. Закалюк. К.: Видавн. дім Ін Юре, 2007. Кн. 3: Практична кримінологія. 320 с. ; Zakalyuk A.P. Курс suchасноyi укpайinc`koyi kry`minologiyi: [u 3 kn.] / A.P. Zakalyuk. K.: Vy`davn. dim In Yupe, 2007. Kn. 3: Prakty`chna kry`minologiya. 320 s.
9. Лубин А.Ф. Методология криминалистического исследования механизма преступной деятельности : Дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 : Н. Новгород, 1997.- 337 с. ; Lubin A.F. Metodologiya kriminalisticheskogo issledovaniya mehanizma prestupnoy deyatelnosti : Dis. ... d-ra yurid. nauk : 12.00.09 : N. Novgorod, 1997.- 337 s.
10. Кудрявцев В.Н. Криминалогия. Электронный учебник. 2009 Режим доступа: <http://lib.sale/pravo-kriminologiya/kriminologiya.html> ; Kudryavtsev V.N. Kriminologiya. Elektronniy uchebник. 2009 Rezhim dostupa: <http://lib.sale/pravo-kriminologiya/kriminologiya.html>
11. Большой юридический словарь [Текст] / Под ред.: А.Я.Сухарева, В.Е.Крутских. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Инфра-М, 2004. – 704 с. ; Bolshoy yuridicheskiy slovar [Tekst] / Pod red.: A.Ya.Suhareva, V.E.Krutskih. – 2-e izd., pererab. i dop. – M. : Infra-M, 2004. – 704 s.

12. Алауханов Е. Криминология. Учебник / Е. Алауханов – Алматы. 2008. - 429 с. ; Alauhanov E. Kriminologiya. Uchebnik / E. Alauhanov – Almatyi. 2008. - 429 s.

13. Кудрявцев В.Н., Эминов В.Е. Криминология. 4-е изд. / В.Н.Кудрявцев, В.Е.Эминов — М.: Норма, 2009. - 800 с. ; Kudryavtsev V.N., Eminov V.E. Kriminologiya. 4-e izd. / V.N.Kudryavtsev, V.E.Eminov — M.: Norma, 2009. - 800 s.

M. L. Shelukhin

CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS OF CRIME IN ECONOMIC ACTIVITY: CONCEPT AND ELEMENTS

The article analyzes the internal content of the concepts of criminological and forensic characterization from the point of view of the subject, objects of research, laws and practical orientation of the sciences criminology and forensic science. Provided by the author's concept of "criminological characteristics". It is concluded that the elements of the criminological characteristics of crime in the sphere of economic activity depend on the purpose of developing a characteristic, that is, on the direction of its practical application

Keywords: *criminological characteristics, criminological characteristics, criminality in the sphere of economic activity, understanding and definition of criminological characteristics, elements of criminological characteristics.*

Стаття надійшла до редакції 06.11.2018 р.

УДК 342.7(477)

О. В. Батанов, В. В. Сметана

ПРАВОЗАХИСНИЙ РЕСУРС ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розглядається сучасний правозахисний потенціал громадських правозахисних організацій у сфері місцевого самоврядування, відмінності цих організацій від інших неурядових організацій, котрі носять концептуальний характер і проявляються у направленості, завданнях, принципах та формах діяльності таких організацій. З'ясовуються їх завдання, основні напрями діяльності та функції, в яких втілюється їх активна роль у формуванні громадянського суспільства. Функції орієнтують правозахисні громадські організації на досягнення єдиної мети для усієї їх системи – захист прав та свобод людини і громадянина.

Аналізуються основні форми реалізації функцій громадських правозахисних організацій, під якими розуміються зовні виражені дії, що здійснюються цими організаціями в процесі здійснення правозахисної діяльності в рамках своїх повноважень і які викликають певні наслідки, уявляють собою закріплені законом заходи, шляхом застосування котрих відбувається попередження і профілактика порушень прав людини, поновлення порушених прав і вплив на порушника.

Розглядаються методи недержавного захисту прав і свобод особистості, які використовують правозахисні організації у сфері місцевого самоврядування, і які представляють собою прийоми, засоби та способи впливу суб'єктів правозахисної діяльності на органи місцевого самоврядування, суб'єктів, які порушили права особистості з метою досягнення соціально корисного результату.

Ключові слова: *права людини, громадські правозахисні організації, правозахисна діяльність, місцеве самоврядування, функції, методи, громадська правосвідомість.*